
prinosi

Izidor Jedvaj

ODGOJ U VJERI ZA LJUBAV

(Uloga kateheze i katehete u odgoju za ljubav)

Najprije treba da razjasnimo termine iz naslova. Prvo je pitanje što je to *odgoj*?

Odgoj je utecaj roditelja i okoline na čovjeka. Kada govorimo o odgoju u vjeri, onda prije svega razumijevamo kateheze.

Kateheza dolazi od grčke riječi *katechesis*, a značilo bi — počavati, sustavno usmeno izlaganje vjerskih istina. Ili isto tako od *katechein* — odjekivati, čuti jeku, odjek, naravno, odjek Isusove radosne vijesti.

Kada govorimo o katehezi, moramo odmah naglasiti da se današnja kateheza u mnogočemu razlikuje od kateheza prijašnjeg vremena. Prijašnja kateheza bila je upravljena bitno na to da donosi objektivnu i valjanu vjeru koju tumači Crkva preko pape i biskupa, dakle, bila je postavljena vertikalno. Današnja je kateheza i vertikalna i horizontalna (dijalektički postavljena). Napose je to naglašeno u katehezama prijelaznih pubertet-skih godina, katehezama za mladež. Današnjoj katehizaciji, dakle, nije samo svrha da dâ neko znanje nego da i odgaja za zrelu vjeru. Budući da mlade u pubertetskom vremenu neobičnom intenzivnošću zanima njihov vlastiti život, njihova nutrina u kojoj se zbiva ta neobična preobrazba iz djeteta u mladog čovjeka, mi im u katehizaciji ne možemo više donositi, kao dosad, zgusnutu nauku vjere, *koncentrat* radosne vijesti kršćanstva, ni u obliku povijesne cjeline (biblijska povijest) ni u obliku logičke

(katekizam), a ni u obliku dramske cjeline (liturgija, tj. misa sa sakramentima). Moramo ih voditi k tome da im katehizacijom prikažemo njihov život i probleme u svjetlu objave, da svoje probleme i svoj život shvate u svjetlu Kristove vesele vijesti i tako ga riješe.

Božja je istina lijepa. Životni odgovori kršćanstva čovjeku su svjetlo, toplina i spas. Katehizacija se zato odvija u ozračju *slobode, opredjeljenja, radosti i ljubavi*. Tu se, doduše, nešto doznaje, ali se još mnogo više odlučuje tj. opredjeljuje i predaje. Tu se nalaze putovi, stvaraju odluke, osvjeđčenja. Tu se zacrtavaju životni putovi.

Što je to ljubav? Svi mi znamo da je Bog ljubav i Ljubav je Bog! Takav se On izrekao po apostolu ljubavi sv. Ivanu, takav se pokazao po Kristu i u Kristu. Ljubav znači biti za druge; živjeti za druge; ljubav je darivanje, nesebično i trajno, ljubav je izgradnja dobra; ljubav je osnovni zakon svemira i svakog ljudskog srca; ljubav je izgradnja i svaki napredak! Danas smo pred uništenjem svijeta, i to zato što je u srce materije mjesto ljubavi stavljena mržnja. A apostol naroda sv. Pavao piše Rimljanima (5, 5): »Ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom.« To je ljubav koja dolazi od Boga. Mi ljudi primili smo iskru velebnog Božjeg plamena. Dar ljubavi ujedno je i dužnost: »Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svom pameti svojom. To je najveća i prva zapovijed. Druga je toj jednaka: Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe« (Mt 22, 36—39). Ljubav je najveća od svih drugih. Ona je najveća u posve drukčijem smislu, u tome što je nazočna u svim drugim dobrim svojstvima. Ustrajnost, umjerenost, prijateljstvo, poslušnost, uslužnost — sve te kreposti dobivaju svoju vrijednost ukoliko u sebi sadrže ljubav, ukoliko su samo jedan oblik ljubavi.

Sveti Augustin to vrlo snažno naglašava kad kaže: »Ljubi i čini što god hoćeš« (Ama et fac quod vis). Ako imamo ljubav, želimo činiti samo ono što je dobro. Dosta je imati ljubav jer je sve u tome.

Ljubav je toliko božanska da nije dovoljno reći Bog je ljubav, nego je potrebno reći Ljubav je Bog. U svakoj pravoj ljubavi Bog je prisutan, pa i onda kad ga ljudi izričito ne poznaju. Gdje je živa ljubav, ondje je i božanski život.

Ljubiti znači izići iz sebe. Zbog toga nam takva ljubav i »ne leži«. Bojimo se nje. Bojimo se ljubiti Boga, bojimo se ljubiti ljude. Nismo više posve sigurni u vlastiti život.

U propovijedi na Gori Isus je navijestio ljubav koja se neotkupljenom čovječanstvu čini ludošću: »Udari li te tko po desnom obrazu, okreni mu i lijevi« (Mt 5, 39). Krist hoće reći da uzvratimo dobrim za zlo, jer time svoje ponašanje odjednom stavljamo na novu i višu razinu.

Ljubav je najdublja čežnja našega bića i čežnja Duha koji živi u nama. I veliko je oslobođenje znati da je čitav naš život usmjeren prema tom jedinom cilju, prema Ljubavi. Bez nje sve drugo nije spomena vrijedno: »Kad bih ljudske i anđeoske jezike govorio, a ljubavi ne bih imao,

bio bih mjed što ječi, ili cimbal što zveči. Kad bih imao dar proricanja i znao sve tajne i sve znanje, kad bih imao puninu vjere, tako da bih brda premještao, a ljubavi ne bih imao, bio bih ništa . . . » (1 Kor 13, 1—7).

Kakva je uloga kateheze u tom tako veličanstvenom zadatku za svakog čovjeka?

Odmah moram reći: bitna! Rekosmo da je kateheza odjek poruka koje je donio Isus iz Nazareta, koji je sam istobitan s Ocem — Bogom ljubavi. Govoriti o Bogu znači govoriti o Ljubavi, upućivati nekoga na put Božji, znači upućivati ga na put ljubavi.

Jasno je da kateheza mora biti prilagođena određenoj dobi katehiziranih. Kratko ćemo pogledati pretpubertetsku katehezu, da bismo se onda malo opširnije pozabavili katehezom mladih jer s obzirom na prijašnje kateheze ima svoje specifičnosti.

Već sam rekao da je svaki govor o Bogu govor o ljubavi. Svako upućivanje na suživot s Bogom jest odgoj u ljubavi.

Kateheza malenih do prve pričesti ima svoju poruku u Isusu Kristu, Sinu Božjem, koji objavljuje Boga kao Ljubav. Djetetu se Krist prikazuje kao izričaj ljubavi Nebeskog Oca prema čovjeku. Krist Isus rađa se i živi u siromaštvu, on prašta, on ljubi, on je milosrdan, on voli djecu, on hrani ljude, Isus se ne ljuti ni na koga, on je sama dobrotu. Tako se djetetovo srce, na njemu dostupan način, upućuje na središnju Osobu objave s kojom je i sudbinski vezan svaki izričaj ljubavi u čovjekovu srcu. Djetetu se već u toj nježnoj dobi mora otkrivati Isusov život i upućivati ga da pokuša raditi jednako kao Isus, slušati kao Isus, voljeti mamu i tatu kao Isus. Upućuje se na to da Isusa promatra u susretu s drugom djecom njegove dobi, i to mu valja pokazati kao nešto vrijedno i uzvišeno; raditi kao Isus. Tako se dječje srce poput cvjetića otvara Bogu, Isusu, i počinje ga nasljedovati, a to i jest smisao kateheze. A nasljedovati Isusa i živjeti njegovim životom svakako je najizvrsniji put za odgoj u ljubavi.

Kao i inače, najidealnije je ako se pronade suzvučje između roditelja i katehete: naime, ono što dijete u katehezi čuje i primi u svoju svijest, da se to odgovarajuće događa i u roditeljskom domu. Jasno je, ako postoji raskorak između kateheze i života roditelja, dijete se gubi . . . Kateheza ne smije ostati samo teorija, već je dijete mora vidjeti i u praksi, a to će mu prije svih pokazati roditelji budući da je s njima najjače povezano.

Djeci u toj dobi tumači se i zakon Božji sa Sinaja — Deset zapovijedi Božjih. A svaka zapovijed jest zapovijed ljubavi. Zapovijedi, kako znamo, idu u dva smjera: prve tri u ljubavi prema Bogu, a ostalih sedam reguliraju ljubav prema čovjeku, bližnjemu.

Već u toj nježnoj dobi valja djeci ulijevati istinu o tome da zapovijedi nisu teret koji moramo nositi nego pomoć i sigurnost u životu, da bez tih zapovijedi ne bi bio moguć život među ljudima na Zemlji. Kateheza

će djecu upozoriti na to da se zapovijedi mogu lako obdržavati ako se voli Boga i čovjeka. Ne jedanput već sam u trećem razredu osnovne Augustinovu rečenicu: »Ljubi i čini što god hoćeš!« stavio pod pitanje: Stoji li to ili ne stoji? U prvi čas brzopletiji su odgovorili negativno, jer se ne može činiti što se hoće, ali s pomoću malih potpitanja sami su došli do toga da je tako točno.

U tom vremenu djeca se susreću i s velikim svetopisamskim likovima iz Staroga zavjeta na čijim primjerima uče da je ljubav prema Bogu i čovjeku jedini pravi način postupanja. To su primjeri prvih ljudi, braće Abela i Kaina, Josipova sudbina. Kateheta će već te likove, napose Izaka, povezati s likom Isusa Krista kojega su oni daleke slike. Vrlo je važno djeci pokazati da ljubav, makar je gotovo uvijek u nekom podređenom položaju, ipak uvijek pobjeđuje. Bog uvijek posebno intervenira i spasava situaciju.

Vrlo je važno već u tom vremenu u djetetovom srcu razvijati i ljubav prema bližnjemu. Do sada najčešća praksa jest skupljanje za misije. Djeca obično mogu dobiti misijske kutijice na vjeronauku i tako im se protumači smisao i način skupljanja novca. Uvijek će djeca biti upozorena na to da skupljajući otkidaju od svojih usta. Mjesto bombona, žvakaćih guma ili nekih dragih igračkaka koje bi mogli kupiti da to, upravo to žrtvuju i daju za misije, za svoju braću i sestrice koji nemaju ni kruha ni ruha i koji čak i umiru od gladi. Idealno je ako se kateheta ili katehistica i dopisuju s misionarom jer je osjećaj zajedništva veći i motivacija je jača. Misionar može poslati slike djece koju oni pomažu i slično. Upućuju se na skupljanje poštanskih maraka, starog papira, željeza i boca. Novac dobiven od tih stvari daju za misije. Djecu se upućuje na praktičnu i neposrednu pomoć starcima i staricama (nošenje tereta i dr.), na pomaganje slijepima da prijeđu preko ceste. Gdje se to može, organiziraju se pohodi bolnici, pogotovu ako je bolestan netko iz vjeronaučne skupine ili iz razreda, zatim staračkim domovima, siromašnim obiteljima, napose za blagane, uz male poklone i darove.

Posve je jasno da djecu treba upućivati u prvom redu na ljubav, poslušnost i pomaganje vlastitim roditeljima, braći i sestrama. Djetetu se mora izrana ucijepiti u srce i dušu da ono nije na ovom svijetu samo, da cijeli svijet ne pripada samo njemu, nego da se sve u životu mora dijeliti s drugima: i žalost i radost i novac i posao! Napose je teško s jedincima i jedinicama, koji u obitelji nisu imali prilike ni s kim dijeliti ni stol ni igračke, ni roditeljsku ljubav! Takva su djeca zaista u opasnosti da se razvijaju u samožive stvorove kojima sve mora biti. Roditelji moraju biti dobri pedagozi da bi izbjegnuli taj problem. Svako je dijete, uostalom, stjecajem okolnosti upućeno na samog sebe i na neki se način, već od rođenja, osjeća da je u središtu pažnje: uvijek samo prima i, ako ga roditelji ne upućuju na to da nauči davati, razvit će se u egoista. A to je suprotno od ljubavi.

Posve novi problemi nastaju katehizantovim ulaskom u pubertet. To je razdoblje poznato kao vrlo mučno i osjetljivo za njega, a i za katehetu. Dati toj dobi poruku ljubavi u oba smjera — vertikalnu prema Bogu i horizontalnu prema čovjeku — nije laki zadatak. To je vrijeme redovito sedmi razred osmogodišnje. Danas je u gotovo svim crkvenim razmišljanjima sazrela svijest da se sakrament zrelosti u Crkvi — krizma ili potvrda — podijeljuje u sedmom ili osmom razredu, pa čak i kasnije. Mnogi ljudi još drže do krizme, no na žalost ne zbog njezine teološke dubine nego zbog vanjske forme (kumstvo, darovi i slično). Ljudi će svakako htjeti da im dijete bude krizmano pa će se pokoriti i obavezi da ono ide na katehezu. Stoga je to vrijeme posebno važno iskoristiti i dati katehizantu poruku koja je odlučujuća za njegov daljnji život u rastu prema Bogu, a napose u rastu u nebeskoj i zemaljskoj ljubavi. Poznato je naime da se najviše mladih gubi upravo u tom nestabilnom vremenu puberteta.

Što kateheta može učiniti katehezom da mladog čovjeka usmjeri na put ljubavi?

Tu svakako mora nastupiti obrat u katehezi. Do sada je u poruci kateheze redovito bio Krist-Bog, a sada u središte pažnje dolazi katehizant. Ljubiti naime može samo uravnotežena, normalna osoba. Zato je mladom čovjeku potrebno pomoći da kroz to poljuljano razdoblje svojega života prođe što uspravniji. Prije svega potrebno je da im kateheta rastumači što se to s njim zbiva: u njegovu tijelu, umu, srcu . . . Ako se kateheta uspije približiti mladima i protumačiti im što se to s njima zbiva, stječe povjerenje jer im nitko drugi o tome ne govori, a malo i roditelja koji s djecom govore o tim problemima. Ono pak što čuju redovito je zasjenjeno prostotom . . . Mi im želimo kršćanski rastumačiti njihov rast i razvoj. A povjerenje koje time dobivamo dobro nam posluži da lakše primaju Kristovu radosnu vijest u svojoj mladosti. Ta radosna vijest ujedno je i radosna vijest o mladosti: Bog Stvoritelj života htio je naš razvoj i procvat, htio je kroza nj našu sreću, veličinu i zrelost. Zato je i tu svrha kateheze da što intimnije unese Boga u život mladih. Razvoj njihova tijela, zatim razvoj uma, svijet misli koje se počinju radati, problemi koji nastaju i koje treba rješavati, sve to služi da se oni popnu do procvata svjesne i slobodne osobnosti.

Tumačeći Božji plan usporedo s dozrijevanjem njihova uma, bacamo svjetlo na žarište mnogih mladenačkih problema: na njihov otpor i prkos roditeljima i uopće odraslima, na njihovu kritičnost prema vjeri. Kateheza je vrlo važna za odgoj vjere mladih. Naime, dozrijevanjem uma, njihova nekadašnja »djetinja vjera« potpuno pasivnog primanja svega što roditelji i kršćanska zajednica predaje, preobražava se u »zrelu vjeru mladog čovjeka« koji sve kritički provjerava i vjeru želi razumski opravdati i utemeljiti . . . Samo ako mladi shvate što se to uopće s njima zbiva, moći će razumjeti svoju sumnjičavost i kritičnost prema vjeri, pa će uz Božju po-

moć polako izići iz svojih vjerskih sumnji i doći do vjere zrelog čovjeka. A odgojiti u mladom čovjeku zrelu vjeru u Boga ljubavi nužni je preduvjet da se u njemu izgrađuje i odgaja ljubav.

Kateheta mora, dakle, uspjeti svratiti pažnju mladog čovjeka na to da Bog nešto sprema tim njegovim rastom tijela. On je htio mladost. On hoće da mladi postanu veliki, odrasli, sretni. U proljeće je livade obukao zelenilom i cvijećem, a i mladog čovjeka oblači u mladenačku ljepotu. Biti mlad i lijep, to je Božji dar!

Mlade treba upozoriti na to da je naše tijelo dobro! Mi ga ne preziremo nego ga poštujemo. Bog nam ga je dao. Ono onda ne može biti »zlo«. Tijelo je, osim toga, prožeto dušom koju je izravno stvorio Bog. Cijeli čovjek hram je Božji od časa našega krštenja. Eto, zato je i naše tijelo dobro. Ni jedan dio tijela nije zao, nizak. Jest da se pri kupanju i inače dio tijela pokriva, ali ne stoga što bi taj dio tijela bio »zao«, »sramotan« nego zato da se u njemu i kod drugih ne bi probudila zla želja... Zato je i seksualni razvoj mladića i djevojke prirodan, dobar, od Boga. Mi ga cijenimo, ponosni smo na njega, samo ga ne želimo ničim zlorabiti. Bog ima velike planove s ljudskom seksualnošću. Zato o tome nećemo nikad govoriti prostački, s prezirom, nego s poštovanjem, kao o velikoj i važnoj, upravo svetoj stvari.

Kateheta će u tom razdoblju protumačiti što nastaje s njihovim srcem. Treba da im objasni njihov osjećajni život i njegovo buđenje u mladosti. Treba da ih upozori na buđenje tijela i seksualnosti te protumači smisao ljubavi. Nema smisla zapostavljati te teme jer mladi žive u tome. Time bismo samo dopustili da se to u njima razvija divlje, bez kršćanskog oplemenjivanja. Moramo ih dovesti do toga da time vladaju svojim srcem. Sve im treba prikazati u pozitivnom smislu, u ozračju Božje zamisli, i dati im upozorenje da se čuvaju grijeha koliko je to god moguće. Treba im pokazati da u osjećaju ljubavi koji se sada u njima počinje buditi stoji divni Božji plan. Bog priprema srce djevojke da bude majka, mladića da postane muž, otac. Ljubav počinje nicati u njihovoj mladoj duši po velikom i svetom Božjem planu. Ljubav je sveta stvar, Božji dar. Bog je prvi ljubio i dao je čovjeku tu čudnu moć da voli i da se iz ljubavi daruje i žrtvuje.

Mlade u razgovoru moramo upozoriti na to da su oni kao mladi mornari na burnim valovima i da moraju obuzdavati ekstremne osjećaje... Ne predavati se prevelikoj tuzi, ni bujnoj objijesti. Moraju znati *vladati* srcem. To je najveća sreća. Bez toga se postaje nesretan. Napose se u tome mora vježbati djevojka jer ona je po naravi osjećajnija. Mlade treba uputiti na Krista koji, prema Iv 6, 16—22, vlada valovima morskim pa će pomoći i mladom srcu da vlada sobom.

Treba mladima postaviti pitanje na koje će sami odgovoriti: Može li sačuvati svježju, veliku i bogatu dušu onaj tko se u tim mladim godinama, kada duša tek počinje biti sposobna ljubiti, razbacuje blagom srca,

igra s najnježnijim, najintimnijim osjećajima? Iskusni ljudi i ankete pokazuju da poslije nisu sposobni ozbiljno i duboko ljubiti.

Vrlo je važno mladićima reći sve o djevojkama, a djevojkama o mladićima, da bi jedni druge razumjeli i onda uspostavili međusobno plemenit kršćanski odnos. Kršćanin u svojem životu mora sve oplemeniti. Čim se u mladima probudi zanimanje za djevojke, odnosno za mladiće, mi ih moramo usmjeriti prema plemenitom međusobnom kršćanskom odnosu. Upravo stoga mladićima i treba govoriti o djevojkama, o njihovoj naravi, o njihovoj nutрини. A jednako tako djevojkama o mladićima. Nepoznavanje u naravi između mladića i djevojaka te iluzija da su »jednaki« uzrok je mnogih krivih koraka u mladosti i mnogovrsnih padova i grijeha.

U slijedu tih tema dolazi i do uvođenja u tajnu braka i našeg postanka. Koncil to traži prije svega od roditelja, ali budući da roditelji to redovito propuštaju, mogući su izvor obavijesti ulica, filmovi i časopisi. Katehete moraju govoriti o tome ne bi li u njihove živote upisali to da je sve što se tiče nastanka ljudskog života plemenito i sveto, naravno ako se sve odvija u duhu Božjega zakona. Mi redovito u tome kasnimo, ali pokušavamo bar očistiti tu spoznaju od prostote i uliti u nju nešto plemenitosti. Kateheta se zato prema mladima mora postaviti tako da im može biti duhovni savjetnik, prijatelj i ispovjednik. Kateheta će na vjeronauku, na pjevanjima i na izletima posebno paziti na njihovo međusobno ponašanje i onda ga eventualno korigirati, uvoditi ih u samoodgoj i junaštvo. Škola je danas uvela predmet *Odgoj za humane odnose među mladima*, no ona ih više informira, daje im znanje, a ne odgaja ih.

Kateheta će mlade pozvati na razmišljanje o vlastitoj obitelji u kojoj se zbiva toliko žrtve, toliko ljubavi prema djeci, roditeljima, između tate i mame. Koliko su samo roditelji patnja i nesаница podnijeli dok ste bili mali, bolesni... a svega toga ne bi bilo da se tata i mama nisu zavoljeli i uzeli te odlučili nesebično i trajno živjeti jedno za drugo, a onda i za djecu... U roditeljskim srcima zapalila se sveta vatra ljubavi iz koje si i ti došao na svijet obasut tolikom toplinom, ljubavlju, žrtvom.

Kateheta će mlade upoznati sa spolnim nagonom, ali će ih upozoriti da tim nagonom moramo vladati. Nije on u sebi zao, ali može postati ako se otme našoj volji i postane onda divlja sila kojoj se robuje. U zrelih i dozrelih mladića i djevojaka koji ulaze u brak »seksualni nagon« postiže onu svrhu zbog koje ga je Bog stavio u narav, a to je produbljenje ljubavi i rađanje života. Tako roditelji postaju Božji partneri u stvaranju. Postaju Božji sustvaraoci i time proširuju granice neba i Božje Crkve, a i domovine.

Ljubav i sloboda. U vrijeme kada se mladi odvajaju od roditelja i njihova načina mišljenja i kada procvatom uma počinju sami stvarati

svoje filozofije i osamostaljavati se, vrlo je važno da im se govori o *slobodi*. Kad god sam mlade te dobi pitao što je sloboda, oni su kao iz topa odgovorili: činiti što god hoću! No u razgovoru shvate da je sloboda nešto drugo. Mladima je vrlo važno pokazati da je *sloboda sposobnost uvijek izabirati dobro!* Kateheta će s tim u vezi opet mlade kršćane uputiti na Boga koji je ljubav i koji je htio stvoriti osobu s kojom bi mogao uspostaviti odnos uzajamne ljubavi. Ali ljubav bez slobode izbora bila bi bez vrijednosti. Odnos prave ljubavi može se samo imati s osobom koja je obdarena slobodom, a to nije moguće uspostaviti s robotom. Ali do istinske čovjekove slobode dug je put. Treba odgajati volju. Da bi čovjek mogao ispuniti velike Božje planove s obzirom na ljubav, osobito mora sebe osvojiti. Mladi je čovjek kao trofazna raketa koja osvaja svemir. On najprije mora osvojiti sebe. Jer pijanac, bludnik i drugi grešnici ne posjeduju sebe nego su roblje strasti, prema tome, nisu sposobni za ljubav. Čovjek mora tako nadvladati sebe da u svakom trenutku života može izabrati samo dobro. To će postići molitvom, sakramentima. Kad je osvojio sebe, mora osvojiti svijet oko sebe — učenjem, studijem, radom — jer tako se služi čovječanstvu. Naš život i rad danas su organizirani tako da nužno, dok radim za sebe, radim i za druge. Kad je čovjek potpuno osvojio sebe i svijet oko sebe, osvojiti će i nebo, što je konačno svrha cjelokupnog našeg života.

Ljubav i savjest. U vremenu o kojem govorimo mlade moramo dovesti pred vlastitu savjest u kojoj oni susreću glas samog Boga ljubavi, koji kroz njih same govori da je sreća činiti dobro, a izbjegavati zlo. Drugi vatikanski sabor u svom dokumentu *Gaudium et spes* u broju 16 kaže: »U dubini savjesti čovjek otkriva zakon koji on sam sebi ne daje ali kojemu se mora pokoravati. Taj glas, što ga uvijek poziva da ljubi i čini dobro a izbjegava zlo, kad zatreba, jasno odzvanja u intimnosti našeg srca: čini ovo, a izbjegavaj ono. Čovjek ima u srcu zakon što mu ga je Bog upisao. U pokoravanju tom zakonu jest isto čovjekovo dostojanstvo, i po tom zakonu će mu se suditi. Savjest je najskrovitija jezgra i svetište čovjeka, gdje je on sam s Bogom, čiji glas odzvanja u njegovoj nutрини.

U savjesti se divno otkriva onaj zakon kojemu je ispunjenje *ljubav prema Bogu i bližnjemu*. Time što su vjerni savjesti, kršćani se povezuju s ostalim ljudima u traženju istine i istinskom rješavanju tolikih moralnih problema koji nastaju u životu pojedinaca i u životu društva...«

Iz toga jasno slijedi koliko je važno mladog čovjeka informirati o vlastitoj savjesti i formirati mu savjest, jer to je preduvjet i svake ljubavi.

Ljubav i Marija. Pred mlade u toj dobi moramo doći i s vrhuncem otkupljenja i najsavršenijim bićem što je izašlo iz Božjih ruku, s nepatvorenom i iskričavom ljepotom, Bogorodicom Djevicom Marijom. Mladi su u stadiju kada se otuđuju od majke, a još je trebaju. Djevojke traže uzore

i oponašaju ih te po naravi žele vidjeti uzor-ženu. Teško podnose ženin podređeni položaj. Mladići počinju osjećati veliki utjecaj žene na svoju grubu narav, osjećaju jak nagon koji teško svladavaju. Zato im Mariju prikazujemo kao najljepšu od svih žena, kao inkarnaciju sve savršenosti i kao uzor i simbol svega svetoga i divnoga što se nalazi u ženinu srcu.

Kada lik Bejgrešne zablista u duši mladića ili djevojke, oni ne mogu ostati ravnodušni prema tom svjetlu. Ona diže ženstvenost do neslučenih visina. Mladi se upozoravaju na njezin život među ljudima, jednostavan, ali koji je izmamljivao poštovanje kod svih koji su je susretali. Slično poštovanje treba da zadobiju mladići prema djevojkama, a isto tako i djevojke prema mladićima. Konačno ne bi nitko smio ostati također bez poštovanja prema samome sebi. Tek kada zrela ljubav otvori put svetom sakramentu ženidbe koji od njih dvoje stvara jedno tijelo, seksualni bračni čin postaje svetinja jer on će u pravom braku uvijek ići za produbljenjem ljubavi i stvaranjem novih članova za nebo i za Božju Crkvu.

Iskustvo koje imam s mladima duboko mi potvrđuje da je štovanje Marije idealna škola prave mladenačke ljubavi i idealizma, te savršene uzdržljivosti. Djevojke postaju ponosne, ne osjećaju se podređene i obespravljene pred muškarcima jer imaju takvu sestru, a mladići u njoj vide idealni lik žene koja ih ne vuče u blato i pad nego prema snježnim vrhuncima. Psiholog Jung rekao je da je proglašenje dogme o Marijinu uznesenju na nebo najveći događaj 20. stoljeća jer se time oči čovječanstva upravljaaju prema vječnom ženskom — ženskom koje diže i budi ideale.

Ljubav i karakter. U mladom čovjeku kateheta treba da probudi želju za izgradnjom karaktera. Mlade valja upozoriti na onu magičnu formulu: narav + odgoj + samoodgoj = karakter. Narav su baštinili rođenjem od Boga i naslijeđem od roditelja. Odgoj su primili od roditelja i okoline. Sada nastupa samoodgoj. Time će sve manje dolaziti u sukob s roditeljima jer će samoodgojem u sebi i oko sebe ostvarivati ono što i roditelji hoće. Za istinsku ljubav sposobna je samo karakterni osoba. Izgradnja samoga sebe vrlo je delikatan posao. Za katehetu treba mnogo takta i mudrosti da mlade uspije uvjeriti kako je to jedini i najsigurniji put do visina. Taj rad na sebi i odricanje treba im pokazati kao pobjedu i rast, kao vlastitu veličinu, kao put životnoj sreći, k pravoj slobodi i ostvarenju. To treba ostvariti u ozračju vedrine i oduševljenja. Ne smije im se to prikazivati kao neko pravilo ili obveza, kao zahtjev društva, nego kao ideal vrijedan borbe. Ne treba da se bojimo tražiti od mladih tako nešto. Oni su puniji ideala no što mi mislimo! Oni žele biti netko i zato treba iskoristiti tu želju. No moramo računati i na milost posebno. Zato će kateheta moliti zajedno s njima, moliti će i za njih i preporučivati ih drugima u molitve, pa uspjeh neće izostati.

Ljubav i križ. Kateheza sada napokon mladima mora »otkriti« križ kao zakon svakog rasta i napretka u prirodi; on je zakon i Otkupljenja.

Patnja, naprezanje, križ tajnovit su zakon »života«. Ništa nema bez žrtve. Mnogi uživaju u divnoj igri nekog nogometaša, ali ne pitaju se pri tome koliko je znoja prolio dok nije zabljesnuo pred publikom. Isto je tako kod estradnih zvijezda, kod glumaca i svih »idola« koje imaju mladi. Mladima se treba pokazati da su odricanje i žrtva uvjet za čovjekovo obogaćenje i oslobođenje. Nikada ne bi bilo ni jednog Michelangelova mramornog kipa da nije bilo naneseo nasilje gromadi mramornoga kamena. I svaki je čovjek po istočnome grijehu, izrazimo se slikovito, gromada mramora iz koje valja isklesati lik Isusa Krista, ako želimo biti kršćani, ljudi koji znaju ljubiti.

Ljubav i moralni samoodgoj. Najteža je tematika katehetike u moralnom odgoju, bez kojeg, naravno, nema govora o ljubavi. Smisao za žrtvu, jačanje volje, odbacivanje zlih navika, odricanje, put je i za moralnu veličinu. A mlade to nitko ne uči. Škola je već više od pola stoljeća usmjerena intelektualistički, ne »odgaja« čovjeka nego mu pruža »znanje«. No iluzorno je i pomisliti da mi nekoga možemo odgojiti za ljubav bez odgoja volje. Tu je zadnji trenutak da mlade oduševimo i uvjerimo da steknu snagu volje, da počnu samostalno raditi na svojoj nutrini ne bi li tako stekli vlast nad svojim osjećajima, strastima, i postali jaki, karakterni, ustrajni. I tu će nam mnogo pomoći mladenačka želja za moralnom veličinom te za uspjehom i pobjedom.

Mladi i ljubav. Kateheta mladima mora dati na znanje u kakvim se danas prilikama živi s obzirom na poimanje ljubavi. Koješta se govori o ljubavi. I nikad se kao danas nije toliko govorilo, pisalo i pjevalo o ljubavi, ali istodobno nikad u ljudskom društvu nije bilo manje ljubavi. Nisu samo kava i prašak za pranje deficitarni aritkli, nego je to prije svega ljubav.

Mladog čovjeka moramo uputiti prema tome da misli svojom glavom, da djeluje samostalno u svojoj slobodi, iz osobnog uvjerenja. Mora se oteti duševnom robovanju! Kršćanin mora živjeti po načelima vjere neovisno o okolini. Danas je i moguće samo takvo kršćanstvo. Ono se takvo i rodilo!

Svi govore o ljubavi: radio, TV, novine, revije, pjesme, festivali, ljudi u razgovorima, sve oko nas bruji o ljubavi:

- ljubav prikazuju kao nešto divno, neopisivo.
- ljubav s pomišlju na sunce, pijesak, besposlicu, čarobno uživanje, to je tema 60% pjesama.
- ljubav kao »igra«, »zabava jednog ljeta« ... dakle bez odgovornosti i bez pomisli na posljedice ...
- ljubav kao pustolovina, avantura, privlačna i uzbudljiva ...
- ljubav kao seksualno uživanje ...
- ljubav koja je puna razočaranja, besmisla, tuge, »gluposti i laži«.

Mlade treba upozoriti na to da sredstva javnog priopćivanja govore o ljubavi protuslovno, znači da govore ono što ljudi žele, što sami čine, što im padne na pamet, a ne što je istina. Jedna kuća ne može biti u isto vrijeme i bijela i siva i crna i crvena. Zato oprez prema onima koji govore o ljubavi. To je propaganda.

Filmovi, romani itd. ne govore o posljedicama, to su priče bez kraja... Ljubavni filmovi prikazuju golotinju radi zarade. To je trgovina. To je egoizam. Skupo se plaća vlastita propast.

Sve to treba pogledati u svjetlu vjere: mi smo sretni što vjerujemo da je zemaljska ljubav samo predvorje i škola nebeske ljubavi. Evanđelje nam govori da Isusu nije palo na pamet da za početak svojeg javnog djelovanja uđe u hram među učitelje i u izraelsko Veliko vijeće. Ne, on je došao na seosku svadbu. Bog-čovjek, obnovitelj svijeta, prve je korake javnog života upotrijebio da bi posvetio ljubav dvoje mladih, radovao se s njima, »ovjekovječio« njihovu ljubav.

U svjetlu svega što smo rekli, što je onda odgoj za ljubav? Kad se mladi susretnu s tom čežnjom, to je onda susret s velikom svetinjom, susret s velikom životnom tajnom, ulaz u veliki hram. Stoga ulazeći također u taj hram, mladi ulaze i u školu ljubavi. Stoga ih treba upozoriti da se na maturu ne može ići s tek nekoliko naučenih slova, a jednako tako ni s prvim slovima u ljubavi u brak.

LITERATURA

JOSIP WEISSGERBER, *Osnovni zakon svemira*, FTI, Zagreb 1972.

STANKO WEISSGERBER, *S Kristom kroz mladost*, Zagreb 1971.

STANKO WEISSGERBER, *S vjerom u život*, Zagreb 1972.

Novi katekizam, Stvarnost, Zagreb 1970.

MARIENE LEIST, *Erste Erfahrung mit Gott*, Herder, Wien 1971.